

Den norske tannlegeforenings tidende

108. årgang - 1998

Redaktør: Gudrun Sangnes

LEDER

Vi har alt, unntatt tid	2
Barnetannpleie i Norden 1998	46
Ny medieverden krever nye løsninger	214
Journalistisk bollebaking	502
NTFs kollegahjelpsordning endelig en realitet	503
Styrt avvikling av Den offentlige tannhelsetjenesten?	810

PRESIDENTEN HAR ORDET

CE-merking - kvalitetssikring eller tilbakeskritt?	3
Ingen barnetannpleie uten en god offentlig tannhelsetjeneste	47
Hva er nødvendig tannbehandling?	103
Utdanningen av helsepersonell i fare	167
Implantologi - rutinebehandling eller spesialbehandling?	215
Årets lønnsforhandlinger - status quo?	307
Økende interesse for tannhelse	351
I medienes søkelys	707
«Amalgamrapporten» - oppsiktsvekkende eller som forventet?	811

FAGARTIKLER

<i>L Barregård, D Ellingsen, J Alexander, Y Thomassen og J Aaseth:</i> Kvikksølveksponering fra amalgam	172
<i>O Bell:</i> Fire eksartikulerte tenner	508
<i>TI Berge:</i> Oral kirurgi og oral medisin i allmennpraksis hos yngre norske tannleger	560
<i>TI Berge, K Norman-Pedersen og Oth Gilhuus-Moe:</i> Er undervisningen i oral kirurgi og oral medisin god nok?	220
<i>T Bjørnland:</i> Kirurgisk korreksjon av mandibular retrognati hos pasienter med kronisk inflammatorisk leddsykdom	216
<i>EK Breivik:</i> Anafylaktisk reaksjon under tannbehandling - utløst av lokalanestesi eller lateks?	168
<i>S Engelhardtzen, K Størmer og O Molven:</i> Eksartikulerte tenner - status 7-12 år etter skaden ...	352
<i>Øystein Fardal:</i> Korreksjonskirurgi i samband med protetikk	770
<i>A-M Gropen og FR vdFehr:</i> Tannstatus hos 9. klassingene i Asker 1981-96	318
<i>U Haddeland og I Olsen:</i> Lokal «kariesvaksine» fra planter	766
<i>A Hansen, I Espelid og I Senneseth:</i> Hvordan går det med pasientens kjeveleddsproblemer?	708
<i>SO Hagen, O Molven og K Størmer:</i> Eksartikulerte tenner - behandlingsresultat etter 7-12 år fra estetisk synsvinkel	504

<i>K Haugen og T Solheim:</i> Forekomst av tannproteser og proteseimerking på alders- og sykehjem i Oslo	816
<i>N Lunder:</i> Kariesbomben - finnes den?	308
<i>G Bentung Lygre, AG Grønningstater og NR Gjerdet:</i> Kvikksølv og amalgamfyllinger	312
<i>PO Neverlien:</i> Tannhelse som absolutt verdi	362
<i>A Stenvik, L Espeland, BO Linge og L Linge:</i> Estetiske normer og kjeveortopedisk behandling	812
<i>E Strøm:</i> Snus - en oversikt	4
<i>S Koller Sundnes:</i> Replantasjon etter eksartikulasjon hos unge pasienter	358
<i>NJ Wang, A-M Gropen og B Øgaard:</i> Risikofaktorer for dental fluorose	554
<i>G Øilo:</i> Fast protetikk - forventet livslengde og årsaker til svikt	10

TEMA: PEDODONTI I OG II

<i>S Alaluusua, B Bäckman og J Daugaard-Jensen:</i> Mineraliseringsstørninger og deras behandling	112
<i>S Ericson, G Koch og J Kuroi:</i> Størningar i tanderupton och tandväxling	104
<i>A-L Eriksson och AM Myking:</i> Tandskador hos barn och ungdom - diagnostik och akut behandling	74
<i>A-L Hallonsten, G Klingberg och U Schröder:</i> Barn som vägrar tandbehandling	48
<i>S Heide og I Relling:</i> Endodonti på primære og unge permanente tenner	68
<i>I Jacobsen og A Robertson:</i> Tannskader hos barn og ungdom. Hvor ofte og hvor lenge bør vi kontrollere?	82
<i>L Mattson och B Sjödin:</i> Parodonti hos barn och ungdom	118
<i>I Mejäre, H-G Gröndahl og J Kuroi:</i> Radiologins roll i pedodontisk diagnostik	56
<i>T Modée, G Dahlöf, K Storhaug og P Svendsen:</i> Allmänpraktikerns roll vid odontologiskt omhändertagande av kroniskt sjuka barn	124
<i>S Poulsen, A-K Holm, NJ Wang og H Torppa:</i> Organisation af pæodontisk service i de nordiske lande	132
<i>M Raadal og I Espelid:</i> Kariesterapi i primære og unge permanente tenner	62

AKTUELT FAG

<i>NR Gjerdet:</i> Tannleger topper listen over yrker med risiko for hudproblemer i Finland	515
<i>T Holager, E Carlson og J-K Reitan:</i> Antibiotika i tannbehandling til mødre som ammer	366
<i>T Holager og J-K Reitan:</i> Behandling av residiverende aftas stomatitt (after)	566

<i>P Løkken</i> : Ecstasy – tannbehandling	514
<i>P Løkken</i> : Topicale for overflateanestesi	774
<i>G Semb</i> : Cochran Collaboration: Oral Health Group ...	367
<i>H Stenberg-Nilsen og J-K Reitan</i> : Karies som bivirkning av inhalasjonssteroider til behandling av astma?	821

FRA BIVIRKNINGSGRUPPEN

<i>R Eide, T Morken og NR Gjerdet</i> : Bivirkningsproblematikk etter tannbehandling i Tyrkia	712
<i>NR Gjerdet</i> : Produsent med strenge kontraindikasjoner angående amalgam	229

AKTUELT

Sosialstønad til tannbehandling i 1995	18
NIOM – til nordisk nytte i 25 år	20
Ekstraordinært representantskap i AF: Tuppen og Lillemor	20
Vårens lønnsoppgjør i stat og kommune: Kravene blir fremmet av Akademikerne	23
Hva er nødvendig tannbehandling?	138
Stockholm, 13.–15. november 1997:	
Mollstent Riksstämman	140
Om allergier: Det er monomerene som er problemet, ikke fillerpartiklene	143
Hågensen, LO + Songvoll, AF = bare et rykte	144
<i>PJ Riordan og NJ Wang</i> : Fluortabletter – et diskusjonstema også i Canada	146
Det odontologiske fakultet i Bergen i økonomisk krise: Budsjettkutt rammer undervisningen	178
<i>PTE-formannen Carl Christian Blich</i> : Vi søker samarbeid, ikke konfrontasjon	179
CE-merking blir påbudt: Tannlegens ansvar blir større	181
Skal goodwillverdien i en tannlegepraksis deles ved samlivsbrudd?	183
<i>Einar E Madsen</i> : Ett arbeidsmarked for akademikere – mindre lønnsforskjeller	184
Akademikerne går til rettssak mot Staten	185
Splid og strid bør erstattes med fruktbart samarbeid	230
Kollegialitet er å korrigere, ikke dekke over	230
Haugesundsaken: Noen utdrag fra medieomtalen	231
Det personlige ansvar kan man ikke ta lett på (Intervju med <i>Jens Kølsten Petersen</i>)	232
Implantologibehandlingen skal utredes (Intervju med <i>Ola Johan Basmo</i>)	234
Akademikerne: Stevner stat og kommune for å få klarlagt forhandlingsstatus	235
Kompetansesamfunnet i år 2000: Et stykke igjen fra visjon til praktisk utøvelse	236
Etter- og videreutdanningsreformen: Først og fremst en handlingsplan foran årets lønnsoppgjør?	238
Glem ikke å ta vare på det som allerede er investert!	239
Strupetak på amalgam i Sverige (NR Gjerdet)	325
NITMFs fagsamling – stort arrangement – en ditto suksess	368
År 2000-problemet: Hvor forberedt er vi?	369
Nedskjæringene rammer allerede forskningen, i neste omgang undervisningen (Intervju med <i>Ingeborg Jacobsen</i>)	370

Årskursus 1998: Livskvalitet, selvutvikling og odontologi	372
Akademikerne har et arbeid å gjøre	516
Skal NTFs generalsekretær være tannlege også i fremtiden? (Intervju med <i>Carl Christian Blich</i>)	517
OTEs formannsmøte 1998: Det er ikke galt å påvirke	520
Hvordan forholde seg til mediene	521
Else Marie Sundgaard opplevde brann i sin praksis: – Er vår praksisforsikring god nok?	522
Tannhelsesekretærutdanningen i gang igjen i Oslo	524
Kvalitetssikringsarbeidet: Det må ikke bli for stort (Intervju med <i>Steinar Brekke og Ola Johan Basmo</i>) ..	568
Har Helseilsynet helårsferie?	572
Hvem har ansvaret dersom pasienten ikke er samarbeidsvillig?	573
Amalgambruken: Århundrets skandale (<i>Jon E Dahl</i>)	574
Svensk tannhelsereform vedtatt, 1,9 milliarder til trygderefusjoner (Intervju med <i>Gunnar Luthman</i>)	575
Norden i tet innen avansert kjeve- og ansiktsradiologi (Intervju med <i>Tore A Larheim</i>)	578
En amerikaner tar sin doktorgrad i Norge (Intervju med <i>Barton M Gratt og Agnar Halse</i>)	580
Leder for KPS i NTF, <i>Carl Christian Blich</i> : Kontraktutkast foreligger	716
Nye trygderegler	718
Tobakksskaderådet ønsker hjelp av tannhelsetjenesten	720
Amalgam er forbikjørt	721
Det første kullet i «normal gjenge»:	
– Problembasert læring er bedre enn sitt rykte	776
– Det går mot stadig sterkere integrering (Intervju med <i>Pål Barkvoll</i>)	777
Leder i NTFs etiske råd, <i>Ivar Hoff</i> : Vi ønsker dialog med medlemmene	778
– Nå vil vi gjerne danne akupunkturgrupper (Intervju med <i>Rita Wilberg</i>)	780
To store bokprosjekter er kommet vel i havn	781
Statens helseilsyn: Anbefaler redusert bruk av amalgam	822
Forskningsseminar på Det odontologiske fakultet, UiO: Estetisk tannbehandling og vitenskapelig dokumentasjon	828
Prøveprosjekt: Vitenskapsteori og etikk for helseprofesjonene	830
Drømmer du om videreutvikling og kompetanseløft? (<i>Anne Berit Tandberg</i>)	831
Hva er best for landet: «sultne» eller «velfødde» akademikere?	833
Når lønnen relativt sett er bedre før enn etter et lønnsoppgjør	834
Tannlegeforsikringen – nytt skreddersydd tilbud til NTFs medlemmer	837

DEBATT

Når journalistens mål er å villed, ikke veilede (<i>Bjørn Forbord og Ståle Petter Lyngstadaas</i>)	14
Også konkurranse har sin pris (<i>Carl Christian Blich</i>)	15
Usikker konklusjon etter datakobling (<i>Marit Landro Olstad</i>)	90

Resultatene må tolkes med forsiktighet (Ågot Irgens, Kirsti Krüger, Anne Helene Skorve og Lorentz M Irgens)	90
Presseomtale av tannlegjetjenester (Kåre Andersen)	194
Tannlegenes priser og grådighetskulturen (Bjørn Forbord og Ståle Petter Lyngstadaas)	194
Overtannlegenes lønnsnivå (Liv Lyssandtræ)	195
Har vi råd til å utdanne spesialister? (Harald M Eriksen)	326
Nødvendig tannbehandling – en kommentar (Tony Axéll)	327
Om tannlege A og lønnsoppgjøret (Marit Landro Olstad, Anne Timenes Mathiesen, Ottar Eide og Per A Sørensen)	328
NTF svarer	328
Kvikksolvekspnering fra amalgam (Gunnar Graabakk) .	374
Trenger jeg Den norske tannlegeforening? Noen tanker rundt et lønnsoppgjør (Ottar Eide)	525
NTF blir hva medlemmene gjør det til (Jan-Henrik Andersen)	526
Åpent brev til presidenten, Arild Vangstein: Sannheten kom aldri frem – kanskje den ikke er interessant? (Per Haugen)	528
Amalgamets pris (Arild Vangstein svarer Per Haugen) ..	529
Om amalgam (Gunnar Rølla)	530
Svar og kommentar til Gunnar Rølla (Nils R Gjerdet) ...	531
Om vedlegg til Tidende nr 8 (Gudbrand Øilo)	532
Direktivet om medisinsk utstyr omfatter mer enn tanntekniske arbeider! (NTFs kvalitetsutvalg)	532
Kommentar til OTE-formannen, Jan-Henrik Andersen (Ottar Eide)	584
Åpent brev til OTE-styret (Mari Storø)	722
Formann i OTE-styret, Jan-Henrik Andersen, svarer	722
Flaut! (Egil Lind)	723
Nødvendig og faglig forsvarlig tannbehandling. En kommentar til landsmøtets sekvens om temaet (Harald M Eriksen)	784
Altfor lite plass for tannlegesekretærer! (Rolf Grøndal og Svein Erik Sveinsson)	838
Bør landsmøtet garantere plass til alle – der de vil – når de vil? (Morten Rolstad)	838
Fagforening eller pasientforening? (Mari Storø)	839

KOMMENTAR

Fixturer som EOS-tragedie? (Kåre Andersen)	147
NIOM kommenterer: Implantater er «medisinsk utstyr» .	147
Fremtidens tannhelsemarked (Carl Christian Blich)	240
Hvor useriøs er det mulig å bli, uten engang å forstå det selv?	329
Den glemte krigen (Jens B Fiksdal)	533
Når de som ikke er der, vekker størst interesse	724
Hvilken rolle skal etisk råd ha i fremtiden? (Svein Alstad)	786

PORTRETET

Akademikerekspressen (Intervju med Christl Kvam) ...	322
--	-----

NYTT FRA HOVEDSTYRET	196
-----------------------------------	-----

LANDSMØTET 1998

Presidentens tale	726
Fagsjef i Statens helsetilsyn, Ola Johan Basmo: På tide å tenke annerledes?	730
Nødvendig og forsvarlig tannbehandling: – Klokkt å foreta en grenseoppgang	731
Banane og kondomer har en naturlig plass i journalen	733
Adhesjonsmekanismer med betydning i odontologien ...	735
IT – internett – hvordan virker det?	736
Estetiske aspekter ved helprotetikk	736
Medikamentell angst og smertekontroll	737
Genteknologi: Vi må ha valgmuligheter og merking av produkter	738
Valg av keramiske restaureringsmaterialer	739
Ikke bare tenk protetikk ved tap av overkjeveincisiver: – Lukelukkning bør alltid vurderes	740
Leppe/kjeve/ganespalte:– Intet alternativ til operasjon ..	741
Aktualiteter	742
Nordental 1998	743
NTFs informasjonsmøte	746
OTEs informasjonsmøte	751
PTEs informasjonsmøte	754
Fluorose og økt tilgang på sukkerholdige produkter det store problemet (Intervju med Wonwossen Fantaye, Etiopia)	755

TIDENDES SOMMERHEFTE

Leder

Ti år	390
-------------	-----

Gjesterikent

Latskap og langsomhet (David Kvebæk)	391
--	-----

Tannleger og musikk

D.D.E. – dansebandet som ble millionbedrift (Intervju med Terje Tranaas)	392
Tannlegen som blåser i alt (Intervju med Kjell Oskar Olsen)	394
Kona sa nei til sekkepipe (Intervju med Knut Vindal) ...	396
Opéra Odontologique i Brummunddal (Intervju med Berit Staff Johnsen, Berit Jorde og Siri Thesen)	398

Tannleger på reise

Nils Jacobsen: A foot for a foot? Americana 1998	400
Johnny Grøthe: Dårlig tannhelse i Edens Hage?	404
– Gjør noe slikt mens du har overskuddet! (Intervju med Marit Landro Olstad)	408
Peter Olstad: Cuba – en utfordring for tannleger?	412
Kolahalvøya: Et møte med gjestfrihet og menneskelig varme	414
Tannhelseprosjektet på Kola: Det handler om samarbeid på tvers av grenser	415
En historie om russiske tollregler	417
Noen ganger er det bare flaut	417
Apatity	418
Jeg måtte tilbake (Intervju med Eli Lerheim)	418
Barna i prosjektet: Lykken er en time fri fra skolen	419

Nysgjerrighet og engasjement	420
Torbjørn Guldseth: Når slangen biter	422
Torbjørn Guldseth: Når livet farer slemt med en: om patologiske særregnheter	424

Tannleger og historien

- Jeg planla i 30 år å slutte som tannlege (Intervju med Per Olav Moe)	426
Kjellerlager blir museum i Geitmyrsveien	428

Tannleger og hobbyer

En halv hest ble til et helt liv (Intervju med Terje Pedersen)	432
Det er helsefarlig å late som man er lat (Intervju med Rolf Aspestrand)	434

Tannleger og pasienten

Tannlege hos tannlegen (Eller: Legen fungerer dårlig i pasientrollen - hvordan er det med tannlegen?)	436
Til Jostein Løkensgard sanger/tannlege MNTF	437
Om en uvanlig begivenhet en vanlig dag	438

Diverse

Henning A Nilsen: De slemme spanjolene og den nye verden: Hva om inkaene hadde erobret oss?	440
---	-----

Dikt og bilder

«Uvær». Maleri av tannlege Tale Solheim	411
Maleri av tannlege Jann Brevig	413
«Komposisjon» av tannlege Reidun Ljosland	421
«Rennende vann på fjell». Foto av tannlege Jogrim Nordsletten	425
«Historiens barn». Dikt av Henning A Nilsen	427
Foto av tannlege Johnny Grøthe	431 og 436
«Spilderhesten». Oljemaleri av tannlege Roald Lorentzen	439
«No reisar kvelden seg». Dikt av Olav Nygaard	439

FDI-SEOUL 1997

Faglig bra - teknisk og arrangementsmessig en skandale	186
FDI i kraftig vekst	191
FDI Policy statement	192
Parodontologi i praksis	226

MIDT-NORGEMØTET 1998

Den som ikke ser fremover, blir bakstreversk	534
--	-----

REPRESENTANTSKAPSMØTET 1997

Enhetlig, men kostnadskrevende organisasjon	24
Akademikerne: Ros til hovedstyret for handlekraft, men smekk på fingrene for manglende demokratisk prosess	24
«La neige d'antan»	27
- Informasjonsteknologi, kvalitetssikring og kollegahjelp er ønskede satsingsområder!	28
Obligatorisk ansvarsforsikring blir obligatorisk medlemsfordel	30

Landsmøtene til Oslo for godt?	31
Valgene	32

REPRESENTANTSKAPSMØTET 1998

Tidende nr 14	665-689
---------------------	---------

PTEs LANDSTING 1998

Tidende nr 14	695-700
Lykkelige de som selv bestemmer sine takster	840
En privatpraktiserende tannleges drøm	841

OTEs LANDSTING 1998

Tidende nr 14	690-694
Akademikerne: Generalstreiken - savnet klare signaler	844
Utdanningskapasitet: «Ingen tar bølgen for Tromsø»	845
Stimulerings tiltak: Lønn, lønn og lønn	846

HISTORIKK

K Hunstadbråten: Blåfargeverk og tannverk	848
---	-----

MINNEORD

Arne Sollund	594
Jens B Fiksdal	595
Svein Eggen	596
Tore Moe Olsen	597
Einar Øveraas	760
Jan Steinar Haug	760
Odd Emil Gimnes	790

DOKTORAVHANDLINGER

Lokale faktorerers innvirkning på periodontal helse (KN Leknes)	154
Indikasjon for kjeveortopedisk behandling (A Stenvik)	330

REISERAPPORTER

Rapport fra International Conference on Human Health Effects of Mercury Exposure	97
Rapport fra NOF-møte, Reykjavik 21.-23. august 1997	98

BOKNYTT

156, 205, 338, 381, 446, 540, 600, 761, 796, 856

KURSKATALOGER OG LANDSMØTEPROGRAM

Kurs høsten 1998, nr 6	253-304
Landsmøteprogram 1998, nr 10	453-500
Kurs våren 1999, nr 13	605-664